

Отримано: 12.09.2020 р.

Прорецензовано: 06.10.2020 р.

Прийнято до друку: 21.10.2020 р.

e-mail: vitalii.benchuk@oa.edu.ua

DOI: 10.25264/2409-6806-2020-30-61-65

Бенчук В. Суспільно-політичні події в Україні у дискурсі донецьких мас-медіа грецьких національних меншин (2014–2015 рр.). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. Острог, 2020. Вип. 30. С. 61–65.

УДК 070 (450)

Віталій Бенчук

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПОДІЇ В УКРАЇНІ У ДИСКУРСІ ДОНЕЦЬКИХ МАС-МЕДІА ГРЕЦЬКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН (2014–2015 РР.)

У статті розкривається висвітлення донецькими мас-медіа грецьких національних меншин суспільно-політичних подій в Україні у 2014–2015 рр. Для аналізу були використані такі газети – «Елліни України»¹, «Хронос»², «Камбана»³ та «Сельская новь»⁴. У результаті чого автор доходить до висновку, що першочерговим завданням для грецьких мас-медіа було донесення своєї позиції щодо тогочасних подій, котра полягала в підтримці єдності України. Затим вони висказували ставлення грецького товариства до Революції Гідності, збройної агресії Росії, котре, попри поодинокі критичні матеріали, віддзеркалювало офіційну державну позицію. Проте у деяких матеріалах «Сельская новь» поширювалися ідеологічні штампі, котрі несли загрозу інформаційній безпеці України, що було обумовлено, очевидно, її підпорядкуванням районній владі, яка належала до Партії Регіонів.

Ключові слова: Греки, збройний конфлікт, Крим, медіа, позиція, Федерація грецьких товариств України.

Vitalii Benchuk

SOCIO-POLITICAL EVENTS IN UKRAINE IN THE DISCOURSE OF DONETSK MASS MEDIA OF GREEK NATIONAL MINORITIES (2014–2015)

The article reveals the coverage of the Donetsk national media of Greek national minorities in socio-political events in Ukraine in 2014–2015. The following newspapers were used for the study – «Hellenes of Ukraine», «Chronos», «Kambana» and «Selskaya Nov». As a result, the author concludes that the primary task for the Greek media was to convey their position on the events of that time, which was to support the unity of Ukraine. Later, they expressed the attitude of Greek society to the Revolution of Dignity, Russia's armed aggression, which, despite isolated critical materials, reflected the official state position. However, in some materials of «Selskaya Nov» ideological stamps were spread, which posed a threat to the information security of Ukraine, which was apparently due to its subordination to the district authorities, which belonged to the team of the Party of Regions.

As a result, the coverage and analysis of the discourse of Donetsk mass media of Greek national minorities on socio-political events in Ukraine showed that at the initial stage their main goal was to convey the official position of the FGSU on the latter. In the future, the main source of information was the newspaper «Ellina Ukrainy», as the official bulletin of FGSU. However, its pages also contained critical material that contradicted the official position of Greek society. Also later, explanations began to appear regarding the Revolution of Dignity, armed aggression in the vision of the Greeks, which reflected the Ukrainian view of these events. Only Selkaya Novy periodically published materials that reflected hostile ideological clichés, in particular about the «civil war». This trend continued throughout 2014, but the following year, with the appointment of a new local government, the newspaper's editorial policy changed.

Key words: armed conflict, Crimea, Greeks, media, position, the Federation of Greek Unions of Ukraine.

Неправомірною окупацією півострова Крим та агресією РФ на Сході України призвели до збройного конфлікту на материковій частині України. У Донецькій області, згідно із переписом населення 2001 р., проживає біля 80 % греків від загальної кількості грецького етнічного населення української

¹ Офіційне видання Федерації грецьких товариств України (всеукраїнська громадська організація, що об'єднує 94 товариства греків України), розташоване у місті Маріуполь.

² Видання Маріупольського товариства греків.

³ Видання Донецького товариства греків ім. Ф. Стамбулжі, розташоване у місті Донецьк.

⁴ Районна газета Мангушського району, в якому компактно проживають греки.

держави, зокрема у Північному Приазов'ї. У зв'язку з цим актуальним завданням є аналіз реакції донецьких мас-медіа грецьких національних меншин щодо суспільно-політичних подій в Україні. Це дасть можливість з'ясувати їх реакцію і ставлення до останніх.

Ця проблематика у вітчизняній та зарубіжній історіографії є найменш дослідженою. Проте є праці українських науковців, які аналізували дискурс вітчизняних і закордонних мас-медіа щодо збройного конфлікту на території України. Зокрема, Ю. Ніколаєць у колективній монографії «Донбас в етнополітичному вимірі» проаналізував та охарактеризував основні донецькі видання. Він дійшов висновку, що «після анексії де-факто Російською Федерацією Криму у мас-медіа Донбасу... стали поширюватися судження про необхідність збереження соборності України із критикою сепаратистських висловлювань...» [5]. А. Моргун здійснила контент-аналіз провідних мас-медіа України, зокрема «Українська правда», «Дзеркало тижня», «Обозреватель», у питанні конфліктного мовлення [13]. Н. Ротар охарактеризувала образ Донбасу у медіапросторі політичної еліти РФ [22]. Особливості відображення збройного конфлікту на Сході України в суспільно-політичних видань Італії – «Ла Републіка» (La Repubblica) та «Корр'єре делла сера» (Corriere della Sera) розкрили С. Пахоменко та Г. Рудницька. [17]. І. Краснодемська провела контент-аналіз західних мас-медіа [10].

Зважаючи на актуальність вказаної проблематики вона не отримала наукового доробку. Тому мета статті полягає у висвітленні та аналізу контенту донецьких мас-медіа грецьких національних меншин щодо суспільно-політичних подій в Україні у 2014-2015 рр.

На сторінках донецьких ЗМІ грецьких національних меншин під час Революції Гідності не висвітлювалися та не аналізувалися тогочасні події, крім опублікування офіційних заяв губернатора Донецької області та обласного депутатського корпусу на підтримку экс-президента В. Януковича, на сторінках газети «Сельская новь». Проте, слід мати на увазі, що ця газета була комунальною власністю Мангушської районної ради (до 2015 р. – Першотравневої), яка належала до тогочасної партії влади і формувала порядок денний контенту видання [1, с. 1; 11, с. 1]. Потому на її сторінках була розміщена підбірка «Події в Україні очима дітей», в якій були зібрані листи дітей однієї із районних сільських шкіл. У них суспільно-політичні події оцінювалися неоднозначно. З одного боку, стверджувалося, що у жителів західних та східних областей різні історичне минуле, герої та цінності, а, з іншого, – «Ми повинні жити не просто в мирі, а об'єднуватися! Але замість цього ми йдемо в ЄС». А в іншому листі лунав заклик до экс-президента, щоб він повернувся і «навів порядок у державі» [2, с. 5].

В «Эллины Украины» була опублікована стаття Н. Коссе «Демократія – не охлократія» де зазначалося, що боротьба людей проти зміни державного курсу у листопаді 2013 р., корупції та безчинств влади була використана політиками та радикалами. Прагнення останніх «негласно підтримував Захід», який переслідував свої цілі, що призвело до кровопролиття та «не демократичної» зміни влади. Тому внаслідок революційних змін почалися переслідування та гоніння на інакодумців. Відбулася заборона деяких партій та ідеологій, війна із беззахисними пам'ятниками, а законотворча діяльність ВРУ не враховувала думки та погляди жителів південно-східних областей, настроїв яких використала РФ у своїх інтересах, що призвело до розділення суспільства на різні табори [9, с. 2].

Федерація грецьких товариств України (далі ФГТУ) також і з часом висловила своє бачення щодо подій на Майдані. О. Проценко-Пічаджі – керівник ФГТУ, заявила, що останні призвели до зміни влади і курсу розвитку держави, яких не сприйняли мешканці південно-східних областей. Вони не довіряли новій владі, тому вдалися до протестів, які активно підтримала Росія, що призвело до захоплення Криму та збройного конфлікту на Донбасі. Загалом цей конфлікт вона оцінила як геополітичне протистояння між РФ і Заходом, де Україна стала «каменем спотикання» [21, с. 3].

Загибель Небесної сотні та втеча экс-президента В. Януковича викликали стурбованість і тривогу серед представників грецьких національних меншин. Тому на сторінках їхніх видань почалось активне висвітлення позиції останніх щодо тодішніх подій. Уже 25 лютого 2014 р. у Маріуполі в приміщенні ФГТУ, з ініціативи Генерального консула Грецької Республіки в Маріуполі Д. Папандреу, відбулося засідання представників греків з метою оцінки ситуації, що склалась в українській державі. Керівник ФГТУ О. Проценко-Пічаджі оцінила її наступним чином: «Події повторюються як в 1917 р.: жертви, переслідування, духовна криза, зруйнування пам'ятників... Сьогодні ми спостерігаємо зміну пріоритетів в рядах Партії Регіонів і політичну зраду її членів, втручання в політичну ситуацію іноземних держав через посередництво іноземних фондів... наше перше завдання – вижити та працювати, а друге – захистити кожного співвітчизника-грека, попри його політичні погляди».

Грецький консул, своєю чергою, заявив: «Звичайно, ми маємо турбуватися про свої інтереси, але засуджуючи при цьому фанатизм і демонструючи мирні наміри. Прошу вас не підтримувати сепаратистські настрої й ідею відокремлення Східної України» [6, с. 1-2].

Проте, 2 березня 2014 р., під час перебування віце-прем'єр-міністра, міністра закордонних справ Греції Е. Венізолеса у культурному центрі ФГТУ, О. Проценко-Пічаджі, попри свою попередню неоднозначну заяву, наголосила, що місцеві греки виступають за мир, єдину та соборну Україну, спокій і цивілізоване вирішення конфлікту [23, с. 1, 2]. Цю позицію зайняли й інші лідери грецьких товариств, які наголосили, що завдання всіх громадян української держави робити все можливе для збереження її цілісності та незалежності [11, с. 1].

Аналогічну позицію зайняли і керівники Першотравневого району, розмістивши свою офіційну заяву в газеті «Сельская новь»: «Ми виступаємо за єдину і неподільну Україну... добросусідські відносини з нашим сусідом – РФ. Ми закликаємо згуртуватися усім політичним силам з метою захистити суверенітет та територіальну цілісність України» [15, с. 1].

У черговий раз суспільно-політичну та військову ситуацію в Україні було обговорено 25 березня 2014 р. під час святкування Дня незалежності Греції. На засіданні президії ФГТУ, разом із почесним гостем Д. Папандреу, обговорили реакцію на збройну агресію РФ греків, які компактно проживають на території Криму. На відміну від офіційної позиції ФГТУ кримські греки розділяли іншу думку і тому підтримали ворожі дії Росії, закликавши своїх земляків до об'єднання та запросивши нащадків депортованого грецького населення з півострова у кінці XVIII ст. російською імператрицею Катериною II повернутися назад. «Більшість греків Криму, російськомовні греки, понтійці та просте населення Греції, – заявила голова ФГТУ, – підтримує Росію, не поділяючи офіційну думку як політиків України, так і Греції». Підсумком засідання було висловлення думки, що «Україна має бути єдиною державою» [22, с. 2].

Разом з тим на сторінках «Эллины Украины» була опублікована стаття грецького журналіста С. Елініадіса «Греки України: за демократію і культуру», котра поширювали контент трансльований російськими ЗМІ. У ній він зазначив, що в Україні відбувся «державний переворот», у результаті якого «націоналісти і фашисти ненавидять все неукраїнське», а всіх російськомовних, попри їх національність, називають «москалями». Тому в Україні розпочалася війна «між Америкою і Росією, між елітами, що конкурують... неонацистами та націоналістами проти народу і територіальної цілісності України» [24, с. 6-7].

Водночас, в цьому ж номері був опублікований і «Відкритий лист до греків України», який підписала низка відомих і авторитетних греків. У ньому була проаналізована тогочасна суспільно-політична ситуація і зроблений наступний висновок: «Ніяких мас неонацистів і неорасистів, про яких пишуть недруги України..., ми не бачимо. В країні відсутні ксенофобські настрої». Окупація півострова та масова підтримка кримськими греками «референдуму» 16 березня розцінювалися як відділення від українських греків та викликала в них «потрясіння».

У «Відкритому листі...» зазначалося, що попри неефективні державні інститути та непослідовні дії влади, національна політика в Україні функціонує досить успішно. Адже на її території проживає 130 національних меншин і за всі роки незалежності не було жодного етнічного конфлікту. До того ж, завдяки вдалій внутрішній національній політиці, грекам вдалося відродити своє національне культурне життя на українських теренах. Тому, зважаючи на «...загрози громадянському миру і демократичним інститутам нашої держави з боку деструктивних сепаратистських сил», автори листа наполягали на аполітичному характері ФГТУ, як це передбачено його статутом [17, с. 4].

У наступних своїх інтерв'ю О. Проценко-Пічаджі в черговий раз підтвердила позицію ФГТУ, наголосивши, що греки виступають за територіальну цілісність України. Більше того, вона засудила риторіку і дії протестувальників, які захоплюють адміністративні установи та зі зброєю в руках здійснюють насильство проти мирних громадян. Піддала критиці дії РФ, яка стосовно України зайняла «недружню позицію», що проявилася в незаконній анексії Криму, в підтримці сепаратистів і терористичних груп та втрутилася таким чином у внутрішні справи України. Однак, згідно її слів, попри підтримку ФГТУ територіальної цілісності України, самі греки опинилися по різні сторони конфлікту, адже серед них не було єдиної думки щодо розуміння суспільно-політичних процесів в державі [18, с. 2]. ФГТУ ж, як заявила її керівник, «...не бере участі в політичній боротьбі... не дозволяє собі... давати однозначні рекомендації грекам... Кожний грек сам визначається у політиці в

залежності від життєвого досвіду, особистих духовних цінностей, економічних інтересів, рівня своєї культури тощо» [21, с. 3].

Проте, на сторінках «Сельская новь» поширювались інформаційні кліше російських медіа. Наприклад, була розміщена промова голови Першотравневої РДА Б. Тріми, в якій він закликав «зупинити громадянську війну, яка починається на нашій землі» [12, с. 1]. А у грудневому номері 2014 р. була розміщена стаття О. Бузини «На руїнах Перемоги» в якій збройний конфлікт на Сході України також розцінювався як «громадянська війна» [3, с. 1].

Із 2015 р. контент газети «Сельская новь» зазнав змін. Очевидно, це було обумовлено призначенням нового голови районної державної адміністрації Д. Черниці. У матеріалах видання припинилося поширення дискурсу популярного серед російських медіа щодо України. Активно висвітлювалася діяльність місцевих патріотів, зокрема їх участі 14 березня 2015 р. у мітингу в Маріуполі, на якому вони вимагали від президента РФ В. Путіна вивести свої війська з території України і припинити фінансову та військову підтримку «ДНР» і «ЛНР» [4, с. 1]. Також повідомлялося про визнання місцевою владою «ДНР» та «ЛНР» терористичними організаціями, а РФ – країною-агресором [23, с. 1].

У номерах «Эллины Украины» за 2015 р. була розміщена низка статей Н. Коссе щодо оцінки ним суспільно-політичних подій в Україні. Зокрема, він зробив аналіз політики нового українського уряду, оцінивши її критично. Це стосувалося, в першу чергу, інформаційної політики, під час якої здійснювався, на думку автора, «активний наступ на телеб'єф, друковані ЗМІ з метою загнати їх в єдине, кероване Міністерством, річище «правди»». Засуджувалася також риторика окремих політиків, які гостро критикували «всіх і все», що мало відношення до радянського періоду історії. Спираючись на соціологічні дані, в яких зазначалося, що 70% жителів Донецької області хочуть жити у складі України, він пропонував припинити «підтримку Мінкульту лєнінопадів», а виробити курс на мир, займатися розвитком етнокультурних потреб національних меншин [9, с. 3]. У той же час він засуджував і дії РФ, яка здійснила «збройне втручання у внутрішні справи України», не прагнула до миру, а хотіла отримати у складі останньої «... рану..., яка їй знадобиться для контролю над українським керівництвом» [8, с. 3].

Отже, висвітлення і аналіз дискурсу донецьких мас-медіа грецьких національних меншин щодо суспільно-політичних подій в Україні показали, що на початковому етапі їх головна мета полягала в донесенні офіційної позиції ФГГУ щодо них. У подальшому основним джерелом інформації була газета «Эллины Украины», як офіційний вісник ФГГУ. Проте, на її сторінках були й критичні матеріали, котрі йшли в розріз з позицією грецького товариства. Також, згодом, на сторінках видання почав з'являтися критичний аналіз подій Революції гідності та військової інтервенції Росії, який відображав українську інтерпретацію тих подій. Лише «Сельская новь» періодично публікувала матеріали в яких віддзеркалювались ворожі ідеологічні кліше, зокрема про «громадянську війну». Ця тенденція прослідковувалася протягом всього 2014 р., однак у наступному році, з призначенням нової влади, редакційна політика газети зазнала змін.

Список використаних джерел та літератури:

1. Агрессии, экстремизму, провокациям должен быть поставлен надежный заслон. *Сельская новь*. 2014. № 6 (9643). С. 1.
2. Арабаджи В. События в Украине глазами детей. *Сельская новь*. 2014. № 32 (9669). С. 5.
3. Бузина О. На руинах Победы. *Сельская новь*. 2014. № 89 (9656). С. 3.
4. Горбатко К. Першотравневый район за мир в Украине. *Сельская новь*. 2015. № 21 (9757). С. 1.
5. Донбас в етнополітичному вимірі. Київ, 2014. 584 с.
6. Иващенко В. Встреча членов Президиума ФГОУ и активистов греческого движения с консулом Греции Димитрисом Папандреу. *Хронос*. 2014. № 1. С. 1-2.
7. Коссе Н. Демократия – не охлократия. *Эллины Украины*. 2014. № 11. С. 2.
8. Коссе Н. Мир любой ценой или война до победного конца? *Эллины Украины*. 2015. № 6-7. С. 3-4.
9. Коссе Н. Права человека – прежде всего. *Эллины Украины*. 2015. № 1. С. 3.
10. Краснодарська І. Російсько-українська війна в дискурсі західних мас-медіа (2014–2016 рр.). *Українознавство*. 2017. № 3. С. 57-73.
11. Лидеры греческих обществ обсудили политическую ситуацию в Украине и выступили за единую соборную Украину. *Эллины Украины*. 2014. № 3. С. 1.
12. Медведа К., Нилаева Н. Нет – войне! Миру – да! *Сельская новь*. 2014. № 46 (9683). С. 1.
13. Моргун А. Війна Росії проти України: тенденції конфліктного дискурсу в сучасних українських ЗМІ. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2016. Вип. 3-4. С. 352-362.

14. Обращения депутатов Донецкого областного совета к Президенту Украины В. Ф. Януковичу. *Сельская новь*. 2014. № 6 (9643). С. 1.
15. Обращения к жителям Первомайского района. *Сельская новь*. 2014. № 9 (9656). С. 1.
16. Открытое письмо к грекам Украины. *Эллины Украины*. 2014. № 4. С. 4-5.
17. Пахоменко С., Рудницька Г. Конфлікт на Донбасі у дзеркалі італійських медіа. *Вісник Маріупольського державного університету*. 2016. Вип. 15. С. 276-287.
18. Помазан В. В момент опасности единство настолько лучше внутренних раздоров, насколько мир лучше войны. *Эллины Украины*. 2014. № 5. С. 2-3.
19. Помазан В. Министр иностранных дел Греции Эвангелос Венизелос посетил Мариуполь. *Хронос*. 2014. № 1. С. 2.
20. Продан Е. Призыв к сплочению и единству. *Камбана*. 2014. № 3 (131). С. 4.
21. Проценко-Пичаджи А. Сохраним общества-возродим эллинизм. *Эллины Украины*. 2014. № 9. С. 3.
22. Ротар Н. Дискурс Донбасу в медіа-просторі політичної еліти Російської Федерації. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса*. 2015. Вип. 3. С. 198-219.
23. Тодурова И. Седьмой совет Першотравневого района признал «ДНР» и «ЛНР» террористическими организациями. *Сельская новь*. 2015. № 32 (9768). С. 1.
24. Эллиниадис С. «Греки Украины: за демократию и культуру». *Эллины Украины*. 2014. № 4. С. 6-7.

References

1. Agressii, ekstremizmu, provokatsiyam dolzhen byt' postavlenn nadezhnyy zaslou. *Sel'skaya nov'*. 2014. № 6 (9643). S. 1.
2. Arabadzhi V. Sobytiya v Ukraine glazami detey. *Sel'skaya nov'*. 2014. № 32 (9669). S. 5.
3. Buzina O. Na ruinaх Pobedy. *Sel'skaya nov'*. 2014. № 89 (9656). S. 3.
4. Gorbatko K. Pershotravnevyy rayon za mir v Ukraine. *Sel'skaya nov'*. 2015. № 21 (9757). S. 1.
5. Donbas v etnopolitychnomu vymiri. Kyiv, 2014. 584 s.
6. Ivashchenko V. Vstrecha chlenov Prezidiuma FGOU i aktivistov grecheskogo dvizheniya s konsulom Gretsii Dimitrisom Papandreu. *Khronos*. 2014. № 1. S. 1-2.
7. Kosse N. Demokratiya – ne okhlokратиya. *Elliny Ukrainy*. 2014. № 11. S. 2.
8. Kosse N. Mir lyuboy tsenoy ili voyna do pobednogo kontsa? *Elliny Ukrainy*. 2015. № 6-7. S. 3-4.
9. Kosse N. Prava cheloveka – prezhde vsego. *Elliny Ukrainy*. 2015. № 1. S. 3.
10. Krasnodemska I. Rosiisko-ukrainska viina v dyskursi zakhidnykh mas-media (2014—2016 rr.). *Ukrainoznavstvo*. 2017. № 3. S. 57-73.
11. Lidery grecheskikh obshchestv obsudili politicheskuyu situatsiyu v Ukraine i vystupili za edinuyu sobornuyu Ukrainu. *Elliny Ukrainy*. 2014. № 3. S. 1.
12. Medveda K., Nilaeva N. Net – voynе! Miru – da! *Sel'skaya nov'*. 2014. № 46 (9683). S. 1.
13. Morhun A. Viina Rosii proty Ukrainy: tendentsii konfliktnoho dyskursu v suchasnykh ukrainskykh ZMI. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. IF Kurasa NAN Ukrainy*. 2016. Vyp. 3-4. S. 352-362.
14. Obrashcheniya deputatov Donetskogo oblastnogo soveta k Prezidentu Ukrainy V. F. Yanukovichu. *Sel'skaya nov'*. 2014. № 6 (9643). S. 1.
15. Obrashcheniya k zhitelyam Pervomayskogo rayona. *Sel'skaya nov'*. 2014. № 9 (9656). S. 1.
16. Otkrytoe pis'mo k grekam Ukrainy. *Elliny Ukrainy*. 2014. № 4. S. 4-5.
17. Pakhomenko S., Rudnytska H. Konflikt na Donbasi u dzerkali italiiskyykh media. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnogo universytetu*. 2016. Vyp. 15. S. 276-287.
18. Pomazan V. V moment opasnosti edinstvo nastol'ko luchshe vnutrennikh razdorov, naskol'ko mir luchshe voyny. *Elliny Ukrainy*. 2014. № 5. S. 2-3.
19. Pomazan V. Ministr inostrannykh del Gretsii Evangelos Venizelos posetil Mariupol'. *Khronos*. 2014. № 1. S. 2.
20. Prodан E. Prizyv k splocheniyu i edinstvu. *Kambana*. 2014. № 3 (131). S. 4.
21. Protsenko-Pichadzhi A. Sokhranim obshchestva-vozrodим ellinizm. *Elliny Ukrainy*. 2014. № 9. S. 3.
22. Rotar N. Dyskurs Donbasu v media-prostori politychnoi elity Rosiiskoi Federatsii. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa*. 2015. Vyp. 3. S. 198-219.
23. Todurova I. Sed'moy sovet Pershotravnevogo rayona priznal «DNR» i «LNR» terroristicheskimi organizatsiyami. *Sel'skaya nov'*. 2015. № 32 (9768). S. 1.
24. Elliniadis S. «Greki Ukrainy: za demokratiyu i kul'turu». *Elliny Ukrainy*. 2014. № 4. S. 6-7.